ଚତୁର୍ଥ ଅଧ୍ୟାୟ

ବ୍ରିଟିଶ ଆର୍ଥିକ ନୀତି ଓ ଭାରତରେ ଏହାର ପ୍ରଭାବ

କୃଷି ଓ ଶିଳ୍ପ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ :

ଭାରତର ରାଜନୀତି ଓ ସାମାଜିକ ଜୀବନ ସହିତ ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ଇଂରେଜ ଶାସନ ଦ୍ୱାରା ବହୁ ମାତ୍ରାରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲା । ପାରମ୍ପରିକ ଆର୍ଥିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାୟତଃ ସ୍ୱାବଲମ୍ବୀ ଥିଲେ । ନିଜର ଚାହିଦା ମତେ ଲୋକ ଖାଦ୍ୟ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ଉତ୍ପାଦନ କରୁଥିଲେ । ବଜାର ଉପରେ ସେମାନେ ବିଶେଷ ନିର୍ଭରଶୀଳ ନଥିଲେ । ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କର ଏହି ଆର୍ଥିକ ସ୍ୱାବଲମ୍ବନଶୀଳତା ଯୋଗୁଁ ଦେଶକୁ ମଧ୍ୟ ଏକ ପ୍ରକାରର ଆର୍ଥିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ମିଳିଥିଲା । ଇଷ୍ଟଇଣ୍ଡିଆ କମ୍ପାନୀ ପରି ଏକ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂସ୍ଥାଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ଇଂରେଜ ସରକାର ଭାରତର ଆର୍ଥିକ ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳତାକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦେଲା । ଫଳରେ ଭାରତ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ତଥା ଔପନିବେଶିକ ଆର୍ଥିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାଦ୍ୱାରା କବଳିତ ହେଲା ଏବଂ ଏଥିପାଇଁ ଲୋକମାନଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥ ବଳିପଡ଼ିଲା ।

ଭାରତରେ ପୂର୍ବରୁ ଶାସନ କରୁଥିବା ତୁର୍କ ଓ ମୋଗଲମାନଙ୍କଠାରୁ ଇଂରେଜମାନେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ ଥିଲେ । ସେମାନେ କେବେହେଲେ ଭାରତକୁ ନିଜ ସ୍ଥାୟୀ ବାସସ୍ଥଳୀ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲେ । ଭାରତରୁ ନିରନ୍ତର ଧନ ଶୋଷଣ କରି ସେମାନେ ସର୍ବଦା ନିଜ ଦେଶ ଇଂଲଣ୍ଡର ଔପନିବେଶିକ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉନ୍ନତି କଥା ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ ମିଳୁଥିବା ଉଚ୍ଚବେତନ ବିଦେଶକୁ ଚାଲିଯାଉଥିଲା । ଖଜଣା ଆକାରରେ ମଧ୍ୟ ଧନ ଭାରତରୁ ଚାଲିଯାଉଥିଲା । ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ତାର ତଥା ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଭାରତରେ ଏକ ବିଶାଳ ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ରଖିବାକୁ ପଡୁଥିଲା, ଯାହାର ମୋଟ ବ୍ୟୟଭାର ଥିଲା ଭାରତ ଉପରେ । ଏହାଛଡ଼ା ଶିଳ୍ପ ବିପ୍ଳବ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ପରେ ଶସ୍ତାରେ ଭାରତରୁ କଞ୍ଚାମାଲ ଓ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଆମଦାନି କରାଗଲା ଓ ଅଧିକ ଲାଭରେ ଭାରତରେ ବିଦେଶୀ ସାମଗ୍ରୀ ବିକ୍ରୀ ହେଲା । ଏହି ସବୁ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂରଣ କରିବା ଲାଗି ଭାରତର ସ୍ୱାବଲମ୍ବୀ ପାରମ୍ପରିକ ଆର୍ଥିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସମର୍ଥ ନ ଥିଲା । ଫଳରେ ଆର୍ଥିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଆମୂଳ ଚୂଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଜରୁରୀ ହୋଇପଡ଼ିଲା ।

କୃଷି ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ :

ଇଂରେଜ ଅମଳରେ ସରକାରୀ ଖର୍ଚ୍ଚ ବୃଦ୍ଧିପାଇଲା । ତାକୁ ଭରଣା କରିବା ସକାଶେ ଜମିରୁ ଆଦାୟ ଖଜଣାକୁ ଅନୁରୂପ ମାତ୍ରାରେ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ହେଲା, ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ଧାର୍ଯ୍ୟ ମୁତାବକ ଖଜଣା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ ଆଦାୟ ହେବା ଜରୁରୀ ହେଲା । ଅନ୍ୟଥା ଯୋଜନାମତେ ଆଗତୁରା ବ୍ୟୟ ଅଟକଳ କରିବା ସମ୍ଭବ ନଥିଲା। ଏହି ଔପନିବେଶିକ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ସରକାର ନୂତନ ଜମି ବନ୍ଦୋବସ୍ତମାନ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଫଳରେ କୃଷକ ଓ କୃଷି ଜମି ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ବନ୍ଧ ବଦଳିଲା ।

ଚିରସ୍ଥାୟୀ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ବା ଜମିଦାରୀ ପ୍ରଥା :

୧୭୯୩ ମସିହାରେ ଭାରତର ଗଭର୍ଣ୍ଣର ଜେନେରାଲ୍ ଲର୍ଡ କର୍ଣ୍ଣୱାଲିସ୍ ବଙ୍ଗରେ ଚିରସ୍ଥାୟୀ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଲାଗୁ କଲେ । ଏହି ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଅନୁଯାୟୀ ଜମି ଉପରେ ଖଜଣା ସ୍ଥାୟୀ ରୂପରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ଏବଂ ତାକୁ ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଜମିଦାର ଆଦାୟ କରିବେ ବୋଲି ସ୍ଥିର ହେଲା । ଧାର୍ଯ୍ୟ ମତେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତିଥିରେ ବା ତା ପୂର୍ବରୁ ଯଦି ଜମିଦାର ଖଜଣାକୁ ସରକାରୀ ତହବିଲରେ ଜମା ନ କରିବେ, ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ଆଇନ ବଳରେ ତାଙ୍କ ଜମିଦାରୀ ଉଚ୍ଛେଦ ହେବ ବୋଲି ନିୟମ ହେଲା ।

ନିୟମ କଡ଼ାକଡ଼ିଭାବେ ପାଳିତ ହେବାରୁ ଅନେକ ଜମିଦାରୀ ଉଚ୍ଛେଦ ହେଲା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ନୂଆ ଜମିଦାରମାନ ନିଯୁକ୍ତ ହେଲେ । ପୁଣି ଅନେକ ଜମିଦାର ଉଚ୍ଛେଦ ଭୟରେ ସମୟ ପୂରିବା ଆଗରୁ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ପାଖରୁ ଖଜଣା ଅସୁଲ କଲେ । ଖଜଣା ଦେବା ପାଇଁ ପ୍ରଜା ହୁଏତ ଅଧିକ ସୁଧରେ ଗାଁ ମହାଜନଠାରୁ ଋଣ ନେଲେ, ଅଥବା ଖଜଣା ଦେଇ ନ ପାରି ଜମିହୀନ ହେଲେ । ପୁଣି ଅନେକ ସମୟରେ ଋଣ ଓ ସୁଧ ପରିମାଣ ଅତ୍ୟଧିକ ହେବାରୁ ତା'ର ଜମି ବାଜ୍ୟାପ୍ତ ହେଲା । ଅର୍ଥାତ୍ ଏଣିକି ଜମି କ୍ରୟ ବିକ୍ରୟ ହେଲା ଏବଂ ପ୍ରକୃତ ପ୍ରଜା ଜମିହୀନ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲେ ।

ରୟତ୍‌ୱାରୀ ବା ଅସ୍ଥାୟୀ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ :

ମାନ୍ଦ୍ରାସ ଓ ବମ୍ବେରେ ସରକାର ସାର୍ ଟମାସ୍ ମୁନ୍‌ରୋଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ରୟତ୍‌ୱାରୀ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଏଥିରେ ରୟତ୍ ବା ପ୍ରଜା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଭାବରେ ସରକାରୀ ତହବିଲ୍‌ରେ ଖଜଣା ଜମା କଲା । ଏହି ବନ୍ଦୋବସ୍ତରେ ପ୍ରତି ୨୦ ବା ୩୦ ବର୍ଷରେ ଖଜଣା ସ୍ଥିର ହେବ ବୋଲି ନିୟମ ରହିଲା । ଜମିଦାର ନ ଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ନିଜେ ସରକାର ଜମିଦାର ପରି କଡ଼ାକଡି ଭାବେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ଖଜଣା ଅସୁଲ କଲେ । ତେଣୁ ବଙ୍ଗପରି ଏଠାରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଜା ଅଧିକ ସୁଧରେ ଋଣ କରି ଖଜଣା ଜମା କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଥିଲେ ଏବଂ ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ମହାଜନର ଋଣ ଜାଲରେ ପଡୁଥିଲେ । ଏପରିକି ସେମାନଙ୍କୁ ଜମି ହରାଇବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଡୁଥିଲା ।

> **ତୁମେ ଜାଣିଛ କି ?**
>
> ସାର ଟମାସ୍ ମୁନରୋ ରୟତ୍‌ୱାରୀ ଜମିଜମା ବନ୍ଦୋବସ୍ତର ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ଥିଲେ । ୧୮୨୦ ରେ ସେ ମାନ୍ଦ୍ରାସ୍ ପ୍ରେସିଡେନ୍ସିର ଗଭର୍ଣ୍ଣର ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ମତ ଥିଲା ଯେ ସରକାର ଯଦି ପ୍ରଜା ସାଙ୍ଗରେ ଜମିଜମା ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରନ୍ତି, ତେବେ ସରକାର ଅଧିକ ଖଜଣା ବା ଜମିକର ଅସୁଲ କରିପାରିବେ ।

ମାହାଲ୍‌ୱାରୀ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ :

ପଞ୍ଜାବ ଓ ପଶ୍ଚିମ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶର କେତେକ ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ନିଜ ନିଜ ମାହାଲ୍ ବା ଗ୍ରାମ ଜରିଆରେ ଖଜଣା ଜମା କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ମାହାଲ୍ ସହିତ ସରକାରଙ୍କ ଜମିଜମା ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଚୁକ୍ତି ହେଉଥିବାରୁ ଏହାକୁ ମାହାଲ୍‌ୱାରୀ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କୁହାଯାଉଥିଲା । ଏହା ଥିଲା ଏକ ଅସ୍ଥାୟୀ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ । ଖଜଣା ଆଦାୟ କରିବାକୁ ପ୍ରଜା ଉପରେ ଗ୍ରାମ ସମାଜ ଖୁବ୍ ଚାପ ପ୍ରୟୋଗ କରୁଥିଲା । ଫଳରେ ଖଜଣା ଜମା କରିବାକୁ ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ଋଣ ଆଣିବାକୁ ପଡୁଥିଲା ।

ମୋଟ କଥା ହେଲା ଯେ ଏହି ନୂତନ ଜମିଜମା ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଯୋଗୁ ଜମି ଏଣିକି ଏକ ବିକ୍ରୀଲବ୍ଧ ସାମଗ୍ରୀ ହେଲା । ଖଜଣା ଦେଇ ନ ପାରି ଅଥବା ଖଜଣା ଦେବା ସକାଶେ କରିଥିବା ଋଣ ଓ ସୁଧ ପରିଶୋଧ କରି ନପାରି ପ୍ରଜାମାନେ ଜମିହୀନ ହେଲେ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ସାହୁକାର ଓ ମହାଜନମାନେ ଜମିର ମାଲିକାନା ନିଜ ନିଜ ନାଁରେ କରି ନେଲେ । ଏହି ନୂଆ ଜମିମାଲିକମାନେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଭାବେ କୃଷି କରୁ ନଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଭାଗଚାଷ କରୁଥିବା ଜମିହୀନ ପ୍ରଜା ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଯୋଗୁ କୃଷିର ଉନ୍ନତି କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଏହିପରି ଭାବରେ କୃଷି ଓ କୃଷକର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ଦିନକୁ ଦିନ ଶୋଚନୀୟ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା ।

କୁଟୀର ଶିଳ୍ପର ଅବନତି :

ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହସ୍ତଶିଳ୍ପ ଓ କାରିଗରୀ ପାଇଁ ଭାରତର ବିଶ୍ୱରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ରହିଥିଲା । ହସ୍ତଶିଳ୍ପରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଗହଣା, ଟସର ଲୁଗା, ପଶମ ବସ୍ତ୍ର ଆଦି ସୌଖିନ ଓ ବିଳାସ ସାମଗ୍ରୀ ବିଦେଶକୁ ମଧ୍ୟ ରପ୍ତାନି ହେଉଥିଲା । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ କାରିଗର ଏଥିରେ ନିଯୁକ୍ତି ପାଉଥିଲେ । ଏହି କାରିଗରମାନେ ମଧ୍ୟ କ୍ଷୁଦ୍ର ଚାଷୀ ଥିଲେ । କୃଷି ଓ କାରିଗରୀ ଉପରେ ଭରସା କରି ସେମାନେ ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳ ଥିଲେ । ଗୋଆ, ସୁରଟ, ଢ଼ାକା, ବାରାଣାସୀ, ଚିତ୍ତାଗଂଜ ଓ ଲାହୋର ଆଦି ସହର ହସ୍ତଶିଳ୍ପର ମୁଖ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର ଥିଲା ।

ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଇଂଲଣ୍ଡରେ **ଶିଳ୍ପ ବିପ୍ଳବ** ଆରମ୍ଭହେଲା ପରେ ଭାରତକୁ କଳ ତିଆରି ଲୁଗା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମେସିନ ପ୍ରସ୍ତୁତ ବିଦେଶୀ ସାମଗ୍ରୀ ଶସ୍ତାରେ କିଣିବାକୁ ମିଳିଲା । ନିଜ ଶିଳ୍ପର ବିକାଶ ପାଇଁ ଇଂରେଜ ସରକାର ମଧ୍ୟ ବିଦେଶୀ ସାମଗ୍ରୀର ଆମଦାନୀ ଉପରେ ବାଣିଜ୍ୟ ଶୁଳ୍କ ଛାଡ କଲେ । ପୁଣି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରଭାବରେ ଲୋକ ପାରିବାରିକ ହସ୍ତଶିଳ୍ପ ପ୍ରସ୍ତୁତ ସ୍ୱଦେଶୀ ବସ୍ତୁକୁ ନାପସନ୍ଦ କଲେ । ହସ୍ତଶିଳ୍ପର ଅଧୋପତନ ଯୋଗୁ କାରିଗରମାନେ କୃଷି ଉପରେ ନିର୍ଭର କଲେ ଯଦିଓ କୃଷି ଖୁବ୍ ଅନୁନ୍ନତ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଥିଲା । ଅନେକ କାରିଗର ପୁଣି ଦିନ ମଜୁରିଆ ଭାବରେ ଦିନ କାଟିଲେ । ଏହି କାରଣରୁ ଦେଶରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା ଓ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିତି ଶୋଚନୀୟ ହେଲା । ଦୁର୍ଭିକ୍ଷରେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସଂଖ୍ୟାରେ ଲୋକ ପୋକମାଛି ଭଳି ଅନାହାରରେ ମଲେ । ଏହା ପଛରେ ବଡ଼ କାରଣ ଥିଲା ଦାରିଦ୍ର୍ୟ । ୧୮୬୬ ମସିହାର

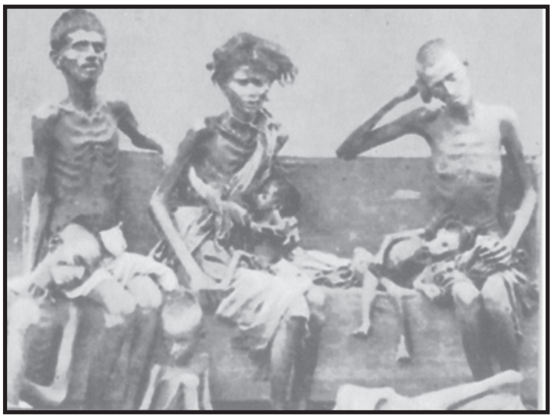

(ନଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ)

ନଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଦଶଲକ୍ଷରୁ ଅଧିକ ଲୋକ ମରିବାର ଅନୁମାନ କରାଯାଏ ।

ତୁମେ ଜାଣିଛ କି ?

ପୁରୀରାଜା ଦିବ୍ୟସିଂହ ଦେବଙ୍କ ରାଜତ୍ୱର ନବମ ଅଙ୍କରେ ଦେଖାଦେଇ ଥିବାରୁ ୧୮୬୬ ମସିହାର ଓଡ଼ିଶାର ଦୁର୍ଭିକ୍ଷକୁ 'ନଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ' କୁହାଯାଉଥିଲା ।

ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଆଧୁନିକ ଶିଳ୍ପର ବିକାଶ :

ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଯେତେବେଳେ ଇଂଲଣ୍ଡରେ ଶିଳ୍ପ ବିପ୍ଳବ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ସେତେବେଳେ ଭାରତକୁ କେବଳ ଏକ କଂଚାମାଲ୍‌ର ଉତ୍ସ ଓ ଶିଳ୍ପଜାତ ସାମଗ୍ରୀର ବଜାର ରୂପେ ଇଂରେଜମାନେ ଦେଖୁଥିଲେ। ମାତ୍ର ୧୮୫୦ ମସିହା ପରେ ଭାରତରେ ମଧ୍ୟ କପା, ଝୋଟ ଓ ପଥର କୋଇଲା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଧୁନିକ ଶିଳ୍ପାୟନ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଏହି କଳକାରଖାନାରେ ହଜାର ହଜାର ଶ୍ରମିକ ନିଯୁକ୍ତ ହେଲେ, ଯଦିଓ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କଷଣ ଭୋଗୁଥିବା ମୋଟ ବେକାରୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଥିଲା ଢ଼େର ଅଧିକ ।

ଭାରତରେ ପ୍ରଥମେ ଲୁଗାକଳ ୧୮୫୩ ମସିହାରେ ବମ୍ବେଠାରେ ସ୍ଥାପିତ ହେଲା । ଦୁଇବର୍ଷ ପରେ ୧୮୫୫ ମସିହାରେ ବଙ୍ଗର ରିଶ୍ରାଠାରେ ପ୍ରଥମ ଝୋଟକଳ ସ୍ଥାପିତ ହେଲା । ଉଭୟ ଲୁଗା ଓ ଝୋଟକଳ ସଂଖ୍ୟା ଦିନକୁ ଦିନ ବୃଦ୍ଧିପାଇଲା । ଝୋଟକଳ ମୁଖ୍ୟତଃ ବଙ୍ଗରେ ଏବଂ ଲୁଗାକଳ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ଗୁଜରାଟରେ ରହିଥିଲା । ୧୯୧୫ ମସିହା ବେଳକୁ ଦେଶରେ ସର୍ବମୋଟ ୨୦୬ଟି ଲୁଗାକଳ ବସିସାରିଥିଲା । ତହିଁରେ କାମ କରୁଥିବା ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଥିଲା ପ୍ରାୟ ଦୁଇଲକ୍ଷ ।ସେହିଭଳି ୧୯୦୧ ମସିହାରେ ମୋଟ ୩୬ଟି ଝୋଟକଳରେ ଏକ ଲକ୍ଷରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଶ୍ରମିକ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଥିଲେ ।ଏହି ସମୟରେ କୋଇଲା ଖଣିରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ଲକ୍ଷେ ଶ୍ରମିକ କାମ କରୁଥିଲେ । ଏହାଛଡା ଚିନି, ଚମଡା, ଲୌହ ଓ ଇସ୍ପାତ,ସିମେଣ୍ଟ ଆଦି ତିଆରି ପାଇଁ ନୂଆ କାରଖାନାମାନ ବସିଲା ।

ଭାରି ଯନ୍ତ୍ର ଆଧାରିତ କାରଖାନାକୁ ବାଦ ଦେଲେ ଏହି ସମୟରେ ଚା, କଫି ଓ ନୀଳଚାଷର ବଗିଚା ଉଦ୍ୟୋଗ ମଧ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଚା' ବଗିଚାମାନ ମୁଖ୍ୟତଃ ଆସାମ ଓ ବଙ୍ଗର

(ଆସାମ ଚା' ବଗିଚା)

ଦାର୍ଜିଲିଂ ଅଞ୍ଚଳରେ ରହିଥିଲା । କଫି ବଗିଚା ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତରେ ଏବଂ ନୀଳଚାଷ ବିହାର ଓ ବଙ୍ଗରେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଚା', କଫି ଓ ନୀଳର ୟୁରୋପ ବଜାରରେ ଖୁବ ଚାହିଦା ରହିଥିଲା । ଏହି ଉଦ୍ୟୋଗର ମାଲିକାନା ୟୁରୋପୀୟମାନଙ୍କ ହାତରେ ରହିଥିଲା । ନୀଳଚାଷୀଙ୍କ ଉପରେ ଖୁବ୍ ଅତ୍ୟାଚାର କରାଯାଉଥିଲା । ଚା' ଓ କଫି ବଗିଚାର କୁଲିର ପାଉଣା ଖୁବ୍ କମ୍ ଥିଲା । କାମ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରି ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଶାରୀରିକ ଅତ୍ୟାଚାର ମଧ୍ୟ ହେଉଥିଲା । ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ସରକାର ଥିବାରୁ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ବଗିଚା ମାଲିକ ବା ସାହେବମାନଙ୍କ ଉପରେ କ୍ୱଚିତ୍ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହେଉଥିଲା ।

ତୁମପାଇଁ କାମ :

ତୁମ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଗରିବ ଲୋକମାନଙ୍କର ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି ପାଇଁ ଏକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ (୧୯୩୯-୧୯୪୫) ସମୟରେ ଇଂଲଣ୍ଡର ଉତ୍ପାଦିତ ସାମଗ୍ରୀ ଯଥେଷ୍ଟ ନ ହେବାରୁ ଭାରତରେ ଅନେକ ନୂଆ କଳକାରଖାନା ସ୍ଥାପିତ ହେଲା । ତଥାପି ଦେଶରେ ଆବଶ୍ୟକ ମାତ୍ରାରେ ଶିଳ୍ପର ବିକାଶ ହୋଇନଥିଲା ।

ପାରମ୍ପରିକ ହସ୍ତଶିଳ୍ପର ଅଧଃପତନ ପରେ ଯେତେ ସଂଖ୍ୟକ ଲୋକ କାରିଗରୀ ବୃତ୍ତି ହରାଇଥିଲେ ତା' ତୁଳନାରେ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଥିବା ଶ୍ରମିକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଅତି କମ୍ ଥିଲା । ପୁଣି ଅଧିକାଂଶ କାରଖାନାର ମାଲିକାନା ୟୁରୋପୀୟମାନଙ୍କ ହାତରେ ଥିଲା । ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ମଜୁରୀ କମ୍ ମିଳୁଥିଲା ଓ ଅଧିକ କାମ କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ତେଣୁ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକତା ଭାବ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା, ଯାହା ଜାତୀୟ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ସାହାଯ୍ୟ କଲା । ଯେଉଁ ଅଳ୍ପ ସଂଖ୍ୟକ ଭାରତୀୟ ଶିଳ୍ପପତି ସୃଷ୍ଟିହେଲେ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଇଂରେଜ ଶିଳ୍ପପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପେକ୍ଷିତ ହେଲେ । ଫଳରେ ଜାତୀୟ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ସେମାନଙ୍କର ସହଯୋଗ ରହିଲା ।

ମୋଟକଥା ହେଲା, ଇଂରେଜ ଶାସନରେ ଭାରତର ଆର୍ଥିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଘୋର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲା । ପାରମ୍ପରିକ ଆର୍ଥିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବଦଳରେ ଏକ ନୂଆ ଆର୍ଥିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ପାରମ୍ପରିକ ଶିଳ୍ପ ଓ କାରିଗରୀ ଶିଳ୍ପର ଅଧଃପତନ ହେଲା ଏବଂ ନୂଆ ଶିଳ୍ପ ମାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେଲା । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ବ୍ୟାପକ ସଂଖ୍ୟାରେ କାରିଗର ବେକାର ହେଲେ, ତା' ତୁଳନାରେ ଅତି ଅଳ୍ପ ଲୋକଙ୍କୁ ନୂଆ ଶିଳ୍ପରେ ଶ୍ରମିକ ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତି ମିଳିଲା । କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୂଆ ଜମି ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଯୋଗୁଁ ଅନେକ ପ୍ରଜା ଜମିହୀନ ହେଲେ ଏବଂ ନୂଆ ଜମିମାଲିକ କୃଷିର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ପଦକ୍ଷେପ ନେଲେ ନାହିଁ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଖିଲେ, ଇଂରେଜ ଶାସନ ସମୟରେ ଭାରତର ଆର୍ଥିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଔପନିବେଶିକ ହୋଇ ରହିଲା । ଏହା ବିଶେଷ ଭାବରେ ଆଧୁନିକ ଓ ଉନ୍ନତ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ ।

●

ଆମେ କ'ଣ ଶିଖିଲେ ?

- ବିଭିନ୍ନ ବନ୍ଦୋବସ୍ତର ପ୍ରଚଳନ
- ୧୮୬୬ ନଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷର ଭୟାବହତା
- ଭାରତରେ ଆଧୁନିକ ଶିଳ୍ପର ଆରମ୍ଭ
- ହସ୍ତଶିଳ୍ପ ଓ କାରିଗରୀ ଶିଳ୍ପର ବିଲୟ ପଛର କାରଣ

ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

୧ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉତ୍ତର ପ୍ରାୟ ୭୫ଟି ଶବ୍ଦରେ ଦିଅ ।

(କ) ନୂଆ କଳକାରଖାନା ସ୍ଥାପନ ପରେ ମଧ୍ୟ ଭାରତରେ ବେକାରୀ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା କାହିଁକି ?

(ଖ) ବଙ୍ଗରେ ଅଧିକାଂଶ ଝୋଟକଳ ସ୍ଥାପନ କରାଗଲା କାହିଁକି ?

(ଗ) ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଭାରତରେ ପାରମ୍ପରିକ ହସ୍ତଶିଳ୍ପ ପତନୋନ୍ମୁଖୀ ହେଲା କାହିଁକି ?

(ଘ) ଇଂରେଜମାନେ ଭାରତରୁ କେଉଁ କେଉଁ ଉପାୟରେ ଧନ ଲୁଣ୍ଠନ କରି ନେଇଯାଉଥିଲେ ?

(ଙ) କେଉଁ ଆର୍ଥିକ କାରଣରୁ ଭାରତରେ ଜାତୀୟତା ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବ ବୋଲି ତୁମେ ଅନୁମାନ କରୁଛ ?

(ଚ) ଇଂରେଜ ଶାସନରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ନୂଆ ଆର୍ଥିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ ?

(ଛ) ବଗିଚା ଉଦ୍ୟୋଗ ଭାରତରେ କେଉଁଭଳି ଭାବେ ସ୍ଥାପିତ ହେଲା ତାହା ବ୍ୟାଖ୍ୟା କର ।

(ଜ) ଇଂରେଜ ଶାସନ ସମୟରେ ହସ୍ତଶିଳ୍ପର ସ୍ଥିତି ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

୨। ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉତ୍ତର ପ୍ରାୟ ୨୦ଟି ଶବ୍ଦରେ ଦିଅ ।

(କ) ବଙ୍ଗରେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ଝୋଟକଳ ସ୍ଥାପିତ ହେବାର କାରଣ କ'ଣ ହୋଇପାରେ ?

(ଖ) ଆସାମ ଚା' ବଗିଚାର କୁଲିର ଦୁରବସ୍ଥାର କାରଣ କ'ଣ ?

(ଗ) ଭାରତର କେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରେ ନୀଳଚାଷ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ?

(ଘ) ଶ୍ରମିକ ମନରେ ଜାତୀୟତା ଭାବ ଜାଗ୍ରତ ହେବାର କାରଣ କ'ଣ ହୋଇପାରେ ?

୩। ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର :

(କ) ବହୁଳ ପରିମାଣରେ _______ ଇଂଲଣ୍ଡରୁ ଭାରତକୁ ଆମଦାନୀ ହେଉଥିଲା ।

(ଖ) ଓଡ଼ିଶାରେ _______ ମସିହାରେ ନଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ପଡ଼ିଥିଲା ।

(ଗ) ଭାରତରେ ପ୍ରଥମେ _______ ମସିହାରେ ଲୁଗା କଳ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା ।

(ଘ) _______ ଠାରେ ଭାରତର ପ୍ରଥମ ଝୋଟକଳ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା ।

୪ । କ' ସ୍ତମ୍ଭର ଶବ୍ଦ ସହିତ ଖ' ସ୍ତମ୍ଭର ଶବ୍ଦ ମିଳନ କର ।

'କ' ସ୍ତମ୍ଭ	**'ଖ' ସ୍ତମ୍ଭ**
୧୭୯୩	ଇଂଲଣ୍ଡର ଶିଳ୍ପ ବିପ୍ଳବ
୧୮୫୫	ଚିରସ୍ଥାୟୀ ବନ୍ଦୋବସ୍ତର ପ୍ରଚଳନ
୧୯୩୯	ନଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ
୧୮୬୬	ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧର ଆରମ୍ଭ

●